तुलसीपुर उपमहानगरपालिका संक्षिप्त जानकारी

तुलसीपुर उपमहानगरपालिका विश्वमानचित्रमा उत्तरी गोलार्द्धमा अवस्थित रहेको छ भने नेपालको पश्चिमी भेगमा रहेको दाङ जिल्लामा पर्दछ । तुलसीपुर उपमहानगरपालिकाको अधिकांश भुभाग समथर जमिन र केही क्षेत्र पहाडि भुभागको रुपमा रहेको छ । यसको करिब ७० प्रतिशत भुभाग दाङ उपत्यकाको समथर भुभागमा रहेको छ । दाङ जिल्लामा रहेका १० स्थानिय तहमध्ये तुलसीपुर उपमहानगरपालिका पनि एक हो । तुलसीपुर उपमहानगरपालिका क्षेत्रफलको हिसाबमा नेपालको दोस्रो ठुलो उपमहानगरपालिका हो ।

थारु भाषामा बस्तीलाई पुर्वा भनिन्छ । यही तुलसी पुर्वा लाई पर्वतेहरुले भन्नुपर्दा तुलसीपुर भन्ने गर्दथे भने थारुहरुले तुलसीपुर्वा भन्दथे । यस ठाँउमा थारुहरुको बोलवाला हुँदासम्म तुलसीपुर्वा भनिन्थ्यो भने पर्वतेहरुको बोलवाला हुन थालेपछि यस ठाँउको नाम तुलसीपुर रहन गयो ।

क.सं.	शीर्षक	विवरण		
१	स्थापना मिति	नेपाल सरकारको निर्णय : २०७३/०१/२२ राजपत्रमा प्रकाशन : २०७३/११/२७		
२	साविकका गाभिएका नगरपालिका र गा.वि.स.	तुलसीपुर नगरपालिका र हलवार, टरिगाउँ, उरहरी,पवननगर,मानपुर,बिजौरी, डुरुवा,फुलवारी गा.वि.स.		
३	भौगोलिक अवस्थिति	**दिशा**	**स्थानीय तह**	**जिल्ला**
		पूर्व	घोराही उ.म.न.पा.	दाङ
		पश्चिम	शान्तिनगर .र दंगीशरण गा.पा.	दाङ
		उत्तर	कपुरकोट, त्रिवेणी र रुन्टीगढी गा.पा.	सल्यान र रोल्पा
		दक्षिण	लमही न.पा.	दाङ
		वडा सङ्ख्या	१९	
		क्षेत्रफल	३८४.६३ वर्ग कि.मी	
		अक्षांश	२७° ५७' ५०'' देखी २८° १४' ५५''सम्म (N)	
		देशान्तर	८२° १२' १४'' देखी ८२° २५' ५७''सम्म (E)	
		समुन्द्र सतहदेखीको उचाई	५४६ मिटर देखी २०४७ मिटर सम्म	
		काठमाडौं देखिको दूरी	४३० कि.मी.	
		बुटबल देखिको दूरी	१७५ कि.मी.	
		नेपालगञ्ज देखिको दूरी	१२५ कि.मी.	
४	भू–उपयोग विवरण	खेतीयाग्य जमिन	१७२.१२ बर्ग कि.मी.	
		वनजंगल	१४५.८ बर्ग कि.मी.	
		बुट्यान	३३.१६ बर्ग कि.मी.	
		खोला वगर	४.८७ बर्ग कि.मी.	
		आवादी क्षेत्र	२१.१ बर्ग कि.मी.	
		बाँझो/चट्यान भु–भाग	७.४ बर्ग कि.मी.	

५	कृषि क्षेत्रको विवरण	खेतियोग्य जमिन	१७२१२ हेक्टर
		खेती गरिएको जमिन	१५२२७ हेक्टर
		बाह्व महिना सिँचाई सुविधा	१५ प्रतिशत
		कृषिमा आश्रीत परिवार	६०.५ %
६	जनसाङ्खिक विवरण	कुल जनसंख्या	१,४९,६४७
		महिला	७६,५०४
		पुरुष	७३,१४३
		घरधुरी	३४,९७८
		परिवारको औषत बनावट	४.३
		जनघनत्व	३८९.६३ प्रति बर्ग कि.मी.
		लैङ्गिक अनुपात	९६ प्रतिशत
		साक्षरता	९६.५% (पूरुष ९७.२ % र महिला ९५.७ %)
७	शिक्षण संस्थाको विवरण	विश्वविद्यालय– १ वटा	
		सामुदायीक क्याम्पस – २ वटा	
		संस्थागत क्याम्पस – ४ वटा	
		सामुदायीक विद्यालय – ८३ वटा	
		संस्थागत विद्यालय– ७२ वटा	
		बहुप्राबिधिक शिक्षलय – १ वटा	
		प्राबिधिक शिक्षलय – ७ वटा	
८	स्वास्थ्य संस्थाको विवरण	प्रादेशिक अस्पताल – १ वटा	
		प्रादेशिक आर्युवेद चिकित्सालय – १ वटा	
		कोरोना विशेष अस्पताल – १ वटा (अस्थाई)	
		स्वास्थ्य चौकी – ८ वटा	
		वर्थिङ सेन्टर – ६ वटा	
		सहरी स्वास्थ्य प्रर्वद्धन केन्द्र – १ वटा	
		नगर स्वास्थ्य केन्द्र – ११ वटा	
		सामुदायीक स्वास्थ्य ईकाइ – २ वटा	
		गाँउघर क्लिनिक – २६ वटा	
		खोप केन्द्र – ५१ वटा	
		आर्युवेद औषधालय – १ वटा	
		सामुदायीक अस्पताल (आँखा अस्पताल) – १ वटा	
		निजि अस्पताल – ३ वटा	
		पोलिक्लिनिक – ८ वटा	
		क्लिनिक – ६ वटा	
		डाईगोनोष्टिक सेन्टर – २ वटा	
		प्रयोगशाला – ८ वटा	
		फार्मेसी – ५५ वटा	
९	विमान स्थल	१ (टरीगाँउ विमान स्थल)	
१०	रंगशाला	२ (बेलभ्कुण्डी रंगशाला र मदन भण्डारी रंगशाला)	
११	खेलमैदानहरु	अरनिको, टाईगर क्लब, गौरी डाँडा, गैराखाली, कोट्या डाँडा, बालापुर, गैरीचौर आदि	
१२	संग्राहलय	१ (कान्ती संग्राहलय)	

१३	बैङ्क तथा वित्तिय संस्थाहरु	क वर्गका बैङ्कहरु – २२ वटा (३ वटा सरकारी र १८ वटा प्राईभेट) ख वर्गका बैङ्कहरु – ८ वटा सहकारी संस्थाहरु – १६१ वटा
१४	मुख्य जातजाति	पहाडि ब्राहमण क्षेत्री ६७.२%, पहाडि आदिबासी जनजाती ८.३%, तराई आदिबासी जनजाती १५.८%, मुस्लिम ०.७%, दलित ७.२% र अन्य ०.८%
१५	मुख्य धर्माबलम्बि	हिन्दु ९४.२८%, बौद्ध ०.३८%, क्रिस्चियन १.५%, मुस्लिम ०.२७% र अन्य ३.१२%
१६	मुख्य मातृभाषा	नेपाली ८२.८९%, थारु १५.७७% र अन्य १.३४%
१७	मुख्य धार्मीक तथा पर्यटकिय स्थल	राप्ती शान्ति पार्क,चमेरे गुफा, छिलिकोट, सुकौराकोट, साततले झरना, हात्ती ढुङ्गा, सिद्धबाबा थान थर्कोट, सिद्ध गुफा, त्रिशिद्धेश्री मन्दिर,सुकीदह ताल आदि
१८	मुख्य नदि तथा खोला	बबई नदि, काला खोला, पत्रे खोला,संकाम खोला,हापुर खोला,पातु खोला, ग्वार खोला,भमके खोला, तुई खोला आदि